

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора Дворника В. М. на дисертаційну роботу Магери Наталії Сергіївни «Особливості діагностики та ортопедичного лікування хворих із підвищеним стиранням твердих тканин зубів і скронево-нижньощелепними розладами», представленій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія до спеціалізованої вченої ради Д 35.600.01 у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького МОЗ України (м. Львів)

Актуальність теми

Дисертаційна робота Магери Наталії Сергіївни, яка представлена до офіційного захисту, присвячена актуальному у теперішній час питанню, а саме підвищенню ефективності стоматологічної реабілітації пацієнтів з патологічною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами шляхом розробки комплексу заходів їх ортопедичного лікування. Зниження міжальвеолярної висоти і висоти нижньої третини обличчя нерідко супроводжується парафункцією жувальних м'язів, бічним і сагітальним (дорзальним) зсувом нижньої щелепи. Відбувається зміна топографічних взаємовідносин елементів скронево-нижньощелепного суглобу у зв'язку зі зсувом головок нижньої щелепи дозад. При цьому клінічна картина настільки ускладнюється, що часто неможливо встановити причинно-наслідкові відносини між чотирма ланками патогенетичного ланцюга – ПС, ураженням пародонту, парафункцією жувальних м'язів і дисфункцією СНЩС. Генералізована форма підвищеного стирання зубів діагностується у стоматологічній практиці досить часто. Незважаючи на те, що існує низка досліджень цієї проблеми, вони присвячені окремим аспектам діагностики функціональних порушень у пацієнтів із

генералізованою формою підвищеного стирання і носять фрагментарний характер. До теперішнього часу багато питань діагностики і ортопедичного лікування даного захворювання досліджені недостатньо повно і залишаються спірними.

Тому розробка підходів до ортопедичного лікування хворих з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами, підвищення ефективності реабілітації та якості життя таких пацієнтів є актуальним завданням сучасної стоматології.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота є фрагментом комплексних науково-дослідних робіт кафедри терапевтичної стоматології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького: «Захворювання пародонта, їх зв'язок з патологією внутрішніх органів та станом довкілля» (державна реєстрація № 0110U002155) та «Екологія та пародонт. Взаємозв'язок захворювань пародонта та загальносоматичної патології. Дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба» (державна реєстрація № 0114U000112). Авторка є безпосереднім виконавцем фрагментів означених науково-дослідних робіт кафедри.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Дисертаційна робота Магери Н.С. є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на сучасному методологічному рівні. Обґрунтованість наукових положень, висновків обумовлена значною кількістю вивчених наукових джерел, критичною оцінкою їх змісту та інтерпретацією, правильною методологічною побудовою роботи.

Для досягнення вказаної мети були поставлені наступні завдання:

1. Визначити структуру ортопедичної патології порожнини рота у пацієнтів тільки з підвищеною стертістю зубів та у пацієнтів з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами.

2. Вивчити особливості підвищеної стертості зубів за локалізацією залежно від груп обстеження.

3. Вивчити структуру скронево-нижньощелепних розладів та клінічно дослідити особливості особистісної та ситуативної тривожності хворих з підвищеною стертістю зубів та скронево-нижньощелепними розладами.

4. Визначити клінічні особливості та функціональний стан скронево-нижньощелепних суглобів хворих залежно від груп обстеження.

5. Розпрацювати та оцінити результати лікувально-ортопедичних заходів задіяних у комплексному лікуванні хворих з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами.

Використані методи дослідження сучасні, інформативні, адекватні поставленим завданням дисертаційної роботи. Вірогідність отриманих у дослідженні результатів переконливо доведена статистичною обробкою.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження.

Уточнено наукові дані щодо особливостей наявної ортопедичної патології в ротовій порожнині хворих тільки з підвищеною стертістю зубів і хворих з підвищеною стертістю зубів поєднаною зі скронево-нижньощелепними розладами.

Виявлені залежності клінічних варіантів скронево-нижньощелепних розладів (м'язових, суглобових, комбінованих) від клінічних форм та локалізації підвищеної стертості зубів.

Визначені особливості особистісної та ситуативної тривожності, притаманні хворим з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами.

Запропоновані та науково обгрунтовані алгоритми клінічного обстеження хворих з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами.

Розроблено науково обгрунтований комплекс лікувальних заходів для реабілітації хворих з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами.

Практичне значення отриманих результатів

Авторкою розроблені підходи до ортопедичного лікування хворих з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами, які дозволяють підвищити ефективність реабілітації та підвищити якість життя таким пацієнтам.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у клінічну практику та навчальний процес цілого ряду кафедр терапевтичного та ортопедичного профілю, а також у клінічну практику Луцької міської та Волинської обласної стоматологічних поліклінік та у клінічну практику Рівненської міської та обласної стоматологічних поліклінік, що підтверджено відповідними «Актами впровадження».

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих автором роботах

Основні положення та результати наукових досліджень викладено і обговорено на засіданнях кафедри хірургічної та ортопедичної стоматології факультету післядипломної освіти та Вченій раді ФПДО Львівського Національного медичного університету ім. Данила Галицького та на 4 науково-практичних конференціях різного рівня.

За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, із них 7 у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 1 наукова публікація у закордонному виданні, 4 у збірках наукових праць та матеріалах і тезах конференцій, в тому числі закордонних.

Оцінка змісту роботи, її значення в цілому, зауваження щодо оформлення

Назва дисертаційної роботи відповідає змісту та побудована за традиційною схемою. Робота Магери Н.С. «Особливості діагностики та ортопедичного лікування хворих із підвищеним стиранням твердих тканин зубів і скронево-нижньощелепними розладами». Складається з анотації, змісту, вступу, огляду літератури, 3 розділів результатів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків та списку використаних джерел та додатків. Дисертація містить 36 таблиць та 63 рисунки. Дисертацію викладено на 220 сторінках друкованого тексту українською мовою. Список використаних джерел містить 229 найменувань, серед яких 161 кирилицею та 68 латиницею. Додатки розміщені на 20 сторінках. Стиль викладання матеріалів дисертаційного дослідження, висновків і рекомендацій чіткий, логічний, послідовний.

У **вступі** дисертантка на основі вивчення та аналізу доступних джерел літератури останніх років у повній мірі обґрунтовує питання актуальності дисертаційної роботи, її мету та завдання, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначені об'єкт, предмет, а також методи дослідження, визначені наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача, апробація результатів дисертації, зазначені публікації, структура та обсяг дисертації. Усі підрозділи вступу сформульовані чітко та ґрунтовно.

Зауваження до розділу:

- на нашу думку, підрозділ «Практичне значення одержаних результатів» можливо доповнити даними щодо практичного значення роботи, оскільки підрозділ фактично містить дані щодо впровадження результатів роботи в навчальний процес ЗВО та лікувальну роботу низки медичних закладів.

Розділ 1 «Підвищене стирання твердих тканин зубів та скронево-нижньощелепні розлади (Огляд літератури)», носить аналітичний характер та складається із 7 підрозділів. У розділі проаналізовано дані літератури стосовно етіології, клінічних форм та особливостей лікування пацієнтів із підвищеним стиранням зубів та скронево-нижньощелепними розладами. Проведений детальний аналіз оклюзії зубних рядів та рухів нижньої щелепи при підвищеному стиранні зубів та скронево-нижньощелепних розладах.

Розділ займає 25 сторінок тексту та не перебільшує 20% від обсягу усієї роботи, що відповідає вимогам до оглядової частини дисертації. Розділ написано послідовно з детальним аналізом в достатньому обсязі літературних джерел і наукових публікацій останніх років.

Розділ завершує висновок, в якому зазначено, що досліджень цієї проблеми є актуальним, проте, всі вони є фрагментарними і присвячені окремим аспектам діагностики функціональних порушень у пацієнтів із підвищеним стирання твердих тканин зубів та скронево-нижньощелепними розладами (СНР).

Зауваження відсутні.

Розділ 2 «Матеріали та методи дослідження» викладений на 18 сторінках, має 7 підрозділів, ілюстрований 7 рисунками та 3 таблицями. У цьому розділі наведений розподіл пацієнтів з діагностованою тільки підвищеною стертістю зубів у комбінації з можливими іншими оклюзійними розладами, та пацієнти з підвищеною стертістю зубів, можливими іншими оклюзійними порушеннями та різними формами скронево-нижньощелепних розладів: м'язовими, суглобовими, комбінованими. В підрозділі 2.2 представлено методи обстеження даних хворих. Підрозділ 2.3 присвячений вивченню графічного запису траєкторії руху головок нижньої щелепи при різноманітних її рухах. В наступному підрозділі 2.4 описаний аналіз

функціональної оклюзії в артикуляторі, мета якого полягала у вивченні особливостей статичної і динамічної оклюзії. У підрозділі 2.5 представлені методи променевого дослідження скронево-нижньощелепних суглобів. Методика визначення особистісної та ситуативної тривожності за Спілбергером описана у підрозділі 2.6. Розділ завершується методами статистичного опрацювання матеріалу.

Загалом розділ справляє приємне враження.

Зауваження:

- на нашу думку, в роботі дублюється розподіл пацієнтів за віком та статтю у таблиці, гістограмі та круговій діаграмі.

Розділ 3 «Клінічний аналіз стану зубо-щелепної системи у хворих з підвищеною стертістю зубів і зі скронево-нижньощелепними розладами» представлений на 33 сторінках. Розділ має 6 підрозділів та ілюстрований 4 рисунком та 24 таблицями. У розділі представлений аналіз ортопедичної патології, виявленої в порожнині рота у хворих як з підвищеною стертістю зубів, так і у хворих з підвищеною стертістю зубів зі скронево-нижньощелепними розладами. Також дисертанткою доведено, що саме втрата дистальної оклюзійної підтримки в ділянці бічних зубів, як результат локалізованої стертості зубів є чинником, який може спровокувати розвиток СНР, і цей фактор повинен бути врахований при лікуванні.

Розділ завершується обґрунтуванням розробки алгоритму обстеження хворих з підвищеною стертістю зубів та скронево-нижньощелепними розладами, висновками по розділу та списком робіт, в яких висвітлено результати наукових досліджень представлених у цьому розділі

Зауваження:

- на нашу думку, розділ дещо перевантажений таблицями та статистичними даними.

Розділ 4 «Особливості та алгоритми ортопедичного лікування хворих з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами» викладений на 54 сторінках, ілюстрований 48 рисунками, 9 таблицями та складається з 3 підрозділів.

В підрозділі 4.1 визначено, що за даними аксіографічних досліджень найбільшими характерними відхиленнями у хворих з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами є виявлені відхилення від нормативних показників щодо початку/кінця руху суглобових головок та від нормативних показників кута сагітального суглобового шляху у хворих основної групи та від нормативних показників кута трансверзального суглобного шляху.

У підрозділі 4.2 та 4.3 авторка проводить оцінку результатів проведеного лікування хворих груп обстеження за скаргами, клінічними симптомами та за функціональним станом скронево-нижньощелепних суглобів.

Наталія Сергіївна доводить, що запропонований нею комплекс діагностичних і лікувальних заходів як для хворих лише з підвищеною стертістю зубів, так і для хворих з підвищеною стертістю зубів і СНР дозволив забезпечити часткову або повну реабілітацію таких пацієнтів, що сприяло підвищенню якості їх життя.

Розділ завершується розширеним підсумком, в якому визначені основні отримані результати, та переліком друкованих праць за участю дисертантки, в яких висвітлено результати наукових досліджень, представлених у цьому розділі.

Розділ представлений на хорошому рівні.

Зауваження до розділу:

- на нашу думку, можливо, додати до розділу об'єктивні методи оцінки якості життя.

Розділ «Аналіз і узагальнення одержаних результатів» викладений на 21 сторінці достатньо переконливо, послідовно та обґрунтовано. Розділ побудований за традиційною схемою, в якому лаконічно висвітлені результати дослідження, отримані при виконанні дисертації згідно до поставлених завдань, а також підведені підсумки роботи з усіх питань, які вивчалися. Проведена оцінка і порівняльний аналіз характеру підвищеної стертості зубів (генералізована або локалізована у фронтальній або дистальній ділянках) визначили, що у хворих з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами значно переважала стертість зубів у дистальних ділянках проти хворих тільки з підвищеною стертістю зубів.

Основні наукові положення відображені у 5 висновках, які логічно впливають з результатів дослідження та повною мірою відповідають сформульованим завданням і мають теоретичне та практичне значення.

Зміст та обсяг автореферату відповідає основним положенням дисертації.

Незважаючи на виявлені незначні недоліки, окремі стилістичні та орфографічні неточності, принципових зауважень щодо оформлення, подання матеріалу в дисертації та суті викладених результатів немає.

В порядку дискусії виникло декілька запитань:

1. Чому в своїх дослідженнях Ви використовували саме психологічне тестування за Спілбергером?
2. Чи проводилася ортодонтична корекція оклюзії незнімною технікою та іншими ортодонтичними апаратами?
3. Як Ви планували реконструкцію функціональної оклюзії?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Магери Наталії Сергіївни «Особливості діагностики та ортопедичного лікування хворих із підвищеним стиранням твердих тканин зубів і скронево-нижньощелепними розладами», яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія, є завершеним та самостійним дослідженням, присвяченим вирішенню актуального науково-практичного завдання ортопедичної стоматології - підвищенню ефективності стоматологічної реабілітації пацієнтів з підвищеною стертістю зубів і скронево-нижньощелепними розладами шляхом розробки комплексу заходів їх ортопедичного лікування.

Дисертаційна робота за своєю актуальністю, науковою новизною, результатами дослідження, теоретичним значенням та практичною значущістю цілком відповідає пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 і №1159 від 30.12.2015), а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

Офіційний опонент:

професор кафедри ортопедичної
стоматології з імплантологією
Української медичної
стоматологічної академії,
доктор медичних наук, професор

В.М. Дворник